

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ КОРУПЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ

ДЯТКО Олександр Вікторович - аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 342.95 (477)

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2022.3.41>

У статті наголошено на тому, що сутність корупції полягає у неправомірному використанні особою свого службового становища або впливу з метою отримання особистої вигоди, яка суперечить законодавству, етичним нормам чи суспільним інтересам. Це явище характеризується зловживанням владою для досягнення приватних інтересів, що порушує принципи рівності, справедливості та доброчесності публічної служби.

Встановлено, що із розуміння сутності органічно випливають і особливості корупції як сукупність характерних ознак, що відрізняють корупцію як суспільно небезпечне явище від інших правопорушень чи злочинів. Основною особливістю корупції є те, що вона завжди пов'язана із зловживанням владою або службовим становищем, коли посадова особа використовує надані їй повноваження задля отримання особистої вигоди. Така вигода може бути як матеріальною (гроші, майно, ресурси), так і нематеріальною (послуги, привілеї, вплив). При цьому особистий інтерес корупціонера ставиться вище за суспільні потреби, що порушує баланс справедливості та підриває довіру громадян до інститутів влади.

Акцентовано увагу на тому, що корупція має прихований характер, що значно ускладнює її виявлення та боротьбу з нею. Вона супроводжується змовами, підrobкою документів, ухиленням від прозорості та підривом принципів чесності й підзвітності. Цей феномен проявляється у різноманітних формах, таких як неправомірна вигода, розтрата державних коштів, конфлікт інтересів, неза-

конне збагачення, кумівство чи маніпуляції з державними закупівлями.

Визначено, що однією з основних особливостей корупції як об'єкта адміністративно-правового впливу є те, що корупційні діяння порушують публічний порядок та справедливість у відносинах між державою та громадянами. Вони призводять до перекручування функцій державної влади, підривають довіру до інститутів влади, що в свою чергу знижує ефективність управління та розвиток соціально-економічних процесів.

Ключові слова: корупція, об'єкт адміністративно-правового впливу, сутність, особливості, антикорупційна політика, адміністративно-правове регулювання.

Постановка проблеми

Актуальність дослідження особливостей корупції як об'єкта адміністративно-правового впливу в Україні зумовлена кількома факторами, що тісно пов'язані з політичною, соціальною та економічною ситуацією в країні. Корупція залишається однією з головних загроз для ефективності державних інститутів, дотримання прав громадян і економічного розвитку.

В Україні корупційні явища негативно впливають на інвестиційну привабливість, перешкоджають проведенню реформ і підривають довіру до органів публічної влади. Тому розуміння механізмів корупції і розробка ефективних методів боротьби з нею є важливим завданням для покращення управлінської та правової складової дослі-

джуваної проблеми. З огляду на євроінтеграційні прагнення України та виконання зобов'язань перед міжнародними організаціями питання корупції вимагають уваги в контексті адміністративно-правового впливу [1, с. 17].

Реформи в системі публічного управління, правоохоронних органах, судочинстві сприяють розвитку антикорупційної політики. Корупція охоплює систему не лише кримінальних, а й адміністративних правопорушень, що визначає необхідність розробки ефективних механізмів її протидії через адміністративно-правові норми. Вивчення особливостей адміністративно-правового впливу на корупцію дозволяє удосконалити інструменти протидії цьому явищу, забезпечити належний рівень превенції [2, с. 7].

Оскільки корупція проникає у всі сфери публічного управління, від обґрунтованої правової оцінки її сутності та механізмів впливу залежать ефективність антикорупційної стратегії, зменшення впливу корупційних ризиків, формування прозорих і підзвітних органів влади. Адміністративно-правовий вплив виступає важливим інструментом для забезпечення прозорості й ефективності публічної адміністрації. Так, дослідження корупції як об'єкта адміністративно-правового впливу є необхідним для формування та вдосконалення антикорупційної політики, розвитку правової культури та забезпечення ефективності функціонування державних інститутів.

Стан дослідження теми

У вітчизняній адміністративно-правовій думці окремим проблемним аспектам, пов'язаним із розумінням корупції як об'єкта адміністративно-правового впливу, присвячували свої наукові розвідки такі українські науковці, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, І.В. Арістова, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, О.І. Безпалова, В.В. Галунько, В.М. Гарашук, О.П. Гетьманець, М.Я. Дем'яненко, О.В. Джафарова, В.О. Іванцов, Т. Є. Кагановська, А.Т. Комзюк, Т.В. Костюк, К.Б. Левченко, А.А. Микитюк, О.М. Музичук, О.Ю. Салманова, О. Ю. Синявська, А. О. Собакарь, В.В. Сокуренько, С.О. Шатрава, О. С. Юнін та інші. Втім, незважаючи

на чималу кількість наукових здобутків, вчені фактично поза своєю увагою залишили проблемні питання саме сутності та особливостей корупції як об'єкту адміністративно-правового впливу.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає в тому, щоб визначити сутність та особливості корупції як об'єкту адміністративно-правового впливу. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити такі завдання: з'ясувати сутність корупції як об'єкту адміністративно-правового впливу; виокремити та розглянути особливості корупції як об'єкту адміністративно-правового впливу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що дане дослідження дозволило під принципово новим кутом та крізь призму актуальних проблем сучасності поглянути на сутність та особливості корупції як об'єкту адміністративно-правового впливу.

Виклад основного матеріалу

Сутність - це фундаментальна характеристика, що визначає внутрішню природу, основний зміст або головні властивості явища чи процесу. У філософії це поняття використовується для опису основи існування об'єкта, яка залишається незмінною попри зовнішні зміни чи прояви. Сутність розглядається як внутрішній зміст, що визначає природу явища і знаходить своє відображення у його зовнішніх формах. Наприклад, у діалектиці сутність є результатом розвитку явища, а у філософії Гегеля - це основа, яка проявляється через суперечності і зміну форм [3, с. 81].

У повсякденному житті поняття сутності часто використовується для позначення основної ідеї чи сенсу чогось. Наприклад, сутність проєкту означає його головну мету або задум. У юридичному контексті сутність може описувати головні аспекти правових норм, які забезпечують їхню внутрішню логіку і цілісність. У методології наукової діяльності це поняття допомагає визначити глибинні причини явищ, пояснити їхню структуру, розкриваючи механізми, які лежать в основі складних процесів. Таким чи-

ном, сутність - це глибоке ядро будь-якого об'єкта, явища чи поняття, яке надає йому ідентичність, визначає його природу і слугує основою для його розуміння.

Сутність корупції полягає у неправомірному використанні особою свого службового становища або впливу з метою отримання особистої вигоди, яка суперечить законодавству, етичним нормам чи суспільним інтересам. Це явище характеризується зловживанням владою для досягнення приватних інтересів, що порушує принципи рівності, справедливості та доброчесності публічної служби. Корупція проявляється у використанні посадових повноважень для отримання матеріальної вигоди (грошей, майна) або нематеріальних переваг (впливу, привілеїв). Такі дії шкодять суспільству, підривають довіру до державних інституцій та створюють нерівність у доступі до ресурсів, послуг чи можливостей [4, с. 76].

Корупція може мати місце у діяльності окремої посадової особи, а також набувати системного характеру, коли корупційні практики стають частиною роботи організацій чи інституцій. Системна корупція є особливо небезпечною, оскільки спотворює механізми управління, гальмує економічний розвиток і робить несправедливість нормою. З юридичної точки зору, корупція охоплює такі злочини, як привласнення бюджетних коштів, зловживання службовим становищем, лобіювання інтересів, що суперечать закону [5, с. 110].

Таким чином, корупція є комплексним та багатограним явищем, протидія якому вимагає системного підходу, зокрема вдосконалення законодавства, підвищення прозорості й підзвітності влади, активної участі громадянського суспільства та формування культури нетерпимості до корупційних проявів.

Із розуміння сутності органічно випливають і особливості корупції як сукупність характерних ознак, що відрізняють корупцію як суспільно небезпечне явище від інших правопорушень чи злочинів.

Особливості корупції як об'єкта адміністративно-правового впливу - це характеристики цього явища, які визначають його як суспільно небезпечне явище. Ко-

рупція як складний соціальний феномен має специфіку, яка потребує застосування адміністративно-правових заходів для попередження, контролю та притягнення до відповідальності осіб, що вчиняють корупційні правопорушення. Це включає в себе використання наданих повноважень в особистих інтересах, зловживання службовим становищем та порушення принципів прозорості й доброчесності, що прямо впливає на функціонування органів публічної влади та суспільний розвиток загалом.

Основною особливістю корупції є те, що вона завжди пов'язана із зловживанням владою або службовим становищем, коли посадова особа використовує надані їй повноваження задля отримання особистої вигоди. Така вигода може бути як матеріальною (гроші, майно, ресурси), так і нематеріальною (послуги, привілеї, вплив). При цьому особистий інтерес корупціонера ставиться вище за суспільні потреби, що порушує баланс справедливості та підриває довіру громадян до інститутів влади.

Корупція має прихований характер, що значно ускладнює її виявлення та боротьбу з нею. Вона супроводжується змовами, підбркою документів, ухиленням від прозорості та підривом принципів чесності й підзвітності. Цей феномен проявляється у різноманітних формах, таких як неправомірна вигода, розтрата державних коштів, конфлікт інтересів, незаконне збагачення, кумівство чи маніпуляції з державними закупівлями. Корупція має універсальний характер і поширена в усіх країнах, хоча її масштаби, форми та наслідки можуть суттєво відрізнятися залежно від рівня розвитку держави, культури, правової системи та соціальних умов [6].

Однією з ключових особливостей корупції є її системний характер. У багатьох випадках вона стає частиною публічного управління, особливо у країнах із високим рівнем централізації влади, слабкою правовою системою чи недостатньою прозорістю діяльності державних інститутів. Це призводить до укорінення корупції в усіх сферах життя, ускладнюючи боротьбу з нею тісно переплетеними інтересами владних структур, бізнесу та суспільства.

Однією з основних особливостей корупції як об'єкта адміністративно-правового впливу є те, що корупційні діяння порушують публічний порядок та справедливість у відносинах між державою та громадянами. Вони призводять до перекинування функцій державної влади, підривають довіру до інститутів влади, що в свою чергу знижує ефективність управління та розвиток соціально-економічних процесів.

Корупція характеризується зловживанням службовими повноваженнями для досягнення особистої вигоди, і саме ця риса є особливо важливою в контексті адміністративно-правової регламентації. Адміністративне право регулює механізми запобігання корупційним правопорушенням, такі як введення обмежень для публічних службовців, правила декларування доходів та витрат, а також правила щодо запобігання конфлікту інтересів. Ці заходи мають на меті забезпечити прозорість управлінської діяльності та уникнути ситуацій, де особистий інтерес особи, що займає державну посаду, може суперечити публічним інтересам [7].

Таким чином, корупція як об'єкт адміністративно-правового впливу має специфічні характеристики, які визначають необхідність застосування адміністративно-правових засобів для боротьби з нею. Адміністративно-правовий вплив включає як запобігання корупційним правопорушенням, так і застосування відповідних санкцій до осіб, що вчиняють такі правопорушення. Це дозволяє забезпечити ефективну роботу органів державної влади та відновити довіру до системи управління.

На сучасному етапі адміністративно-правовий вплив на корупцію передбачає превентивні, контрольні та каральні заходи. Превентивні заходи включають декларування майна та запобігання конфлікту серед публічних службовців. Контрольні механізми реалізуються через діяльність НАЗК і НАБУ, які здійснюють перевірки й розслідування. Каральні заходи передбачають адміністративну відповідальність за корупційні правопорушення.

В Україні корупція має низку специфічних рис, які ускладнюють її подолання. По-перше, інституційна поширеність корупції

охоплює всі рівні публічного управління, включаючи місцеві органи влади. Вона проникла в такі важливі сфери, як правосуддя, медицина, освіта та державні закупівлі. По-друге, культурно-соціальні аспекти, такі як традиції «подяк» і «подарунків», ускладнюють формування нульової толерантності до корупції серед громадян. По-третє, економічна криза та війна створюють додаткові корупційні ризики.

Адміністративно-правовий вплив на корупцію спрямований на попередження корупційних проявів, їх виявлення та притягнення до відповідальності винних осіб. Основними напрямками такого впливу є превентивні заходи, такі як декларування доходів і унеможливлення конфлікту інтересів; санкції у вигляді штрафів, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; а також публічний контроль, який реалізується через діяльність громадських організацій, журналістів та міжнародних партнерів.

Так, корупція як об'єкт адміністративно-правового впливу є суспільно небезпечним явищем, яке виражається в протиправному використанні владних чи службових повноважень для досягнення особистої вигоди, що порушує публічний порядок, інтереси держави, суспільства та окремих громадян. Корупція як адміністративне правопорушення має ознаки протиправності, суспільної небезпеки, порушення порядку публічного управління та підпадає під регулювання норм адміністративного права, які спрямовані на попередження, виявлення та припинення таких дій, а також на усунення умов, що сприяють їх вчиненню.

Адміністративно-правовий вплив на корупцію реалізується за допомогою встановлення юридичної відповідальності за корупційні правопорушення у вигляді штрафів, звільнення з посади, а також за допомогою антикорупційних перевірок й моніторингу діяльності публічних службовців. Важливою складовою адміністративно-правового регулювання є попередження корупційних правопорушень шляхом запровадження механізмів прозорості, контролю, регулювання конфлікту інтересів, антикорупційної освіти та формування культури доброчесності [8].

Висновки

Таким чином, у межах даної статті було зазначено, що сутність корупції полягає у неправомірному використанні особою свого службового становища або впливу з метою отримання особистої вигоди, яка суперечить законодавству, етичним нормам чи суспільним інтересам. Це явище характеризується зловживанням владою для досягнення приватних інтересів, що порушує принципи рівності, справедливості та доброчесності публічної служби. Корупція проявляється у використанні посадових повноважень для отримання матеріальної вигоди (грошей, майна) або нематеріальних переваг (впливу, привілеїв).

Встановлено, що із розуміння сутності органічно випливають і особливості корупції як сукупність характерних ознак, що відрізняють корупцію як суспільно небезпечне явище від інших правопорушень чи злочинів. Основною особливістю корупції є те, що вона завжди пов'язана із зловживанням владою або службовим становищем, коли посадова особа використовує надані їй повноваження задля отримання особистої вигоди. Така вигода може бути як матеріальною (гроші, майно, ресурси), так і нематеріальною (послуги, привілеї, вплив). При цьому особистий інтерес корупціонера ставиться вище за суспільні потреби, що порушує баланс справедливості та підриває довіру громадян до інститутів влади.

Акцентовано увагу на тому, що корупція має прихований характер, що значно ускладнює її виявлення та боротьбу з нею. Вона супроводжується змовами, підркою документів, ухиленням від прозорості та підривом принципів чесності й підзвітності. Цей феномен проявляється у різноманітних формах, таких як неправомірна вигода, розтрата державних коштів, конфлікт інтересів, незаконне збагачення, кумівство чи маніпуляції з державними закупівлями.

Визначено, що однією з основних особливостей корупції як об'єкта адміністративно-правового впливу є те, що корупційні діяння порушують публічний порядок та справедливість у відносинах між державою

та громадянами. Вони призводять до перекручування функцій державної влади, підривають довіру до інститутів влади, що в свою чергу знижує ефективність управління та розвиток соціально-економічних процесів.

Література

1. Блохіна О. О. Переваги інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС // Євроінтеграційні зміни в законодавстві України: тези доповідей четвертого щорічного круглого столу студентів (Київ, 12 жовтня 2021). / від. ред. Н. А. Мазаракі. Київ, 2021. С. 16-20.
2. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. Київ, Атіка, 2001. 304 с.
3. Щерба С. П. Філософія: навчальний посібник. Київ, 2005. 452 с.
4. Антикоруційна діяльність в закладах вищої освіти у сфері охорони здоров'я: навчальний посібник / М. А. Аніщенко, О. Г. Алексеєв, О. О. Прасов та ін. Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. 225 с.
5. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / керівник авт. кол. доц. І. О. Ревак. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 220 с.
6. Мельник М. Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії. Українське юридичне товариство: сайт. URL: <https://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/politichna-korupsiya-sutnist-chinniki-zasobi-protidiji>.
7. Хавронюк М. Звіт за результатами аналізу нормативного регулювання питань запобігання корупції в системі правосуддя (з переліком нормативних положень, які варто переглянути, і рекомендаціями щодо покращення механізмів та інструментів запобігання корупції в судовій системі) // Програма USAID реформування сектору юстиції «Нове правосуддя». URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/NJP_Report_Anticorruption_Laws_for_Judiciary_FINAL.pdf.
8. Бондаренко О. С. Концепція кримінально-правової протидії корупції: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2021. 472 с.

**ON THE QUESTION OF THE ESSENCE
AND FEATURES OF CORRUPTION AS
AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND
LEGAL INFLUENCE**

The article emphasizes that the essence of corruption is the misuse of one's official position or influence by an individual for personal gain that is contrary to the law, ethical norms, or public interests. This phenomenon is characterized by the abuse of power to achieve private interests, which violates the principles of equality, justice, and integrity of public service.

It has been established that the characteristics of corruption organically follow from an understanding of the essence as a set of characteristic features that distinguish corruption as a socially dangerous phenomenon from other offenses or crimes. The main feature of corruption is that it is always associated with the abuse of power or official position, when an official uses the powers granted to him or her for personal gain. Such benefit can be both material (money, property, resources) and intangible (services, privileges, influence). At the same time, the personal interest of the corrupt person is placed above public needs, which dis-

rupts the balance of justice and undermines citizens' trust in government institutions.

Attention is focused on the fact that corruption is hidden in nature, which significantly complicates its detection and fight against it. It is accompanied by collusion, forgery of documents, evasion of transparency and undermining the principles of honesty and accountability. This phenomenon manifests itself in various forms, such as illicit gain, embezzlement of public funds, conflict of interest, illegal enrichment, nepotism or manipulation of public procurement.

It is determined that one of the main features of corruption as an object of administrative and legal influence is that corrupt acts violate public order and justice in relations between the state and citizens. They lead to a distortion of the functions of state power, undermine trust in government institutions, which in turn reduces the effectiveness of management and the development of socio-economic processes.

Key words: corruption, object of administrative and legal influence, essence, features, anti-corruption policy, administrative and legal regulation.